

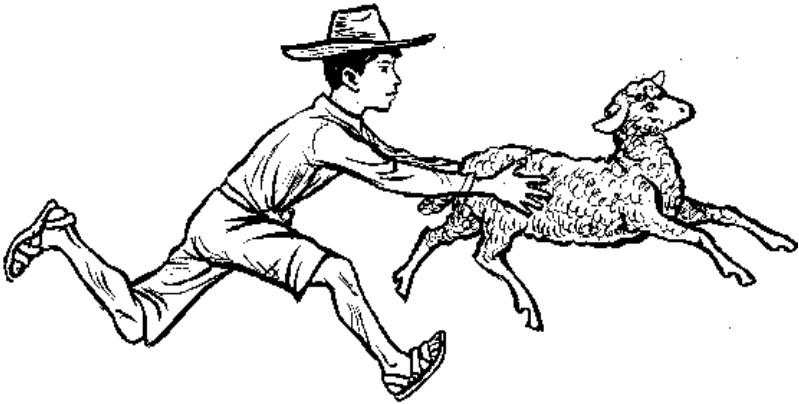
Di'dz gu'n xne'zë gu'n chak

Libr 1

Verbos

Libro 1

Lë' dad **una's** makxi'l.

Lë' makxi'l **uga'** lo dad.

Di'tsë gu'n xne' minn
San Francisco Ozolotepec

Di'dz gu'n xne'zë gu'n chak

Libr 1

Verbos

Libro 1

Di'tsë gu'n xne' minn
San Francisco Ozolotepec

Rosa Estela Juárez

Publicado por el
Instituto Lingüístico de Verano, A.C.
Oaxaca de Juárez
2020

Descripción: Este libro recopila varios verbos y sus diferentes formas de expresarlos.

Todas las ilustraciones fueron tomadas de “Arte para la Alfabetización en México” © 2012 Instituto Lingüístico de Verano, A. C. y son usadas con el permiso correspondiente.

Autora: Rosa E. Juárez

D. Jonatán Córdova Rodríguez, asesor lingüístico
Instituto Lingüístico de Verano, A. C.
Calle 10 Norte #114, Col. Cuauhtémoc, Santa Rosa Panzacola,
C.P. 68030, Oaxaca de Juárez, OAX.
www.sil.org/mexico

© 2020 por el Instituto Lingüístico de Verano, A. C.
Derechos reservados conforme a la ley.
Esta obra puede reproducirse para fines no lucrativos,
siempre y cuando no se altere en forma alguna.

Primera edición
Verbos, libro 1
Zapoteco de San Francisco Ozolotepec
ztg 20-007 .5 C
Oaxaca de Juárez 2020

Verbo nak di'dz gu'n xne' gu'n chu'nn minn, gu'nn chu'nn man gana balal gu'n chak. Lën libr che'n zi'd balal di'dz gu'n chu'nnma, gu'n chu'nn man gana balal gu'nn chak.

Ichë di'dz gu'n xne' gu'n chu'nn minn, gu'n chu'nn man gana gu'n chak xna asul.

Di'dz xne' gu'n chu'nn minn, man gana gu'n chak sak ine'mu x'la x'la. Tibu nak ine'ma gan chu chu'nnu, lë' stibu nkinda ine'ma chu chu'nnu.

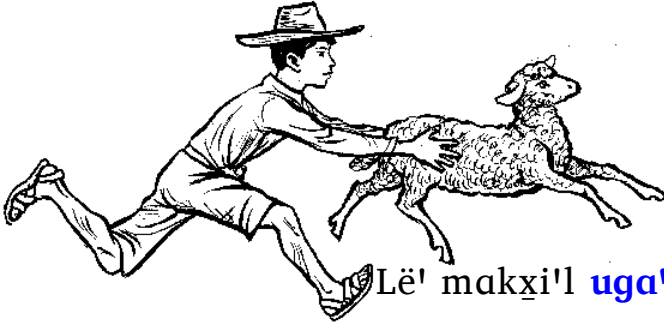
Xi'k nak gu'n zi'dzë ne'g.

Lë' ndzap chow sia.

Lë' sia xdo'w.

Lë' dad **una's** makxi'l.

Lë' makxi'l **uga'** lo dad.

Lë' dad **ukexu'** ni'b.

Lë' dad **udux** lo ni'b.

Lë' ni'b **udinxu'** lo dad.

Lë' nay **ugad** xkut lo ndzap.

Lë' xkut **uyad** lo ndzap.

Lë' minn **uka'** naranj.

Lë' naranj **uzu'w**.

Lë' nay **xke'x** kafe.

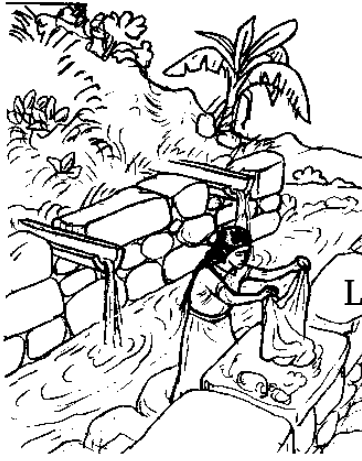

Lë' kafe **xge'x**.

Lë' nay **dzu'w** në'l.

Lë' në'l **xiuw**.

Lë' lach **xdë'**.

Lë' nay **xgë** lach.

Lë' minn **xgë'n** lyu.

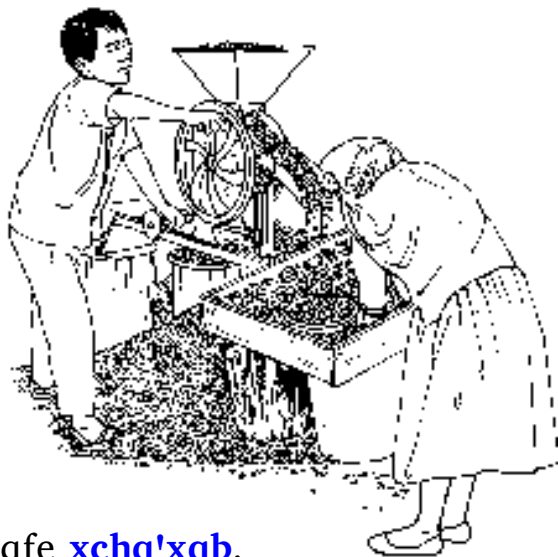
Lë' lyu **xdë'n**.

Lë' nay **xgia** ni'b nis.

Lë' ni'b **cha** nis.

Lë' minn **xgolia'xab** kafe.

Lë' kafe **xcha'xab**.

Lë' niz **xdop**.

Lë' dad **xtop** niz.

Lë' dad **xchug** gix.

Lë' gix **xchug**.

Lë' minn **xgu** pni.

Lë' pni **xyu**.

Lë' nay **xgwi'y** në'l.

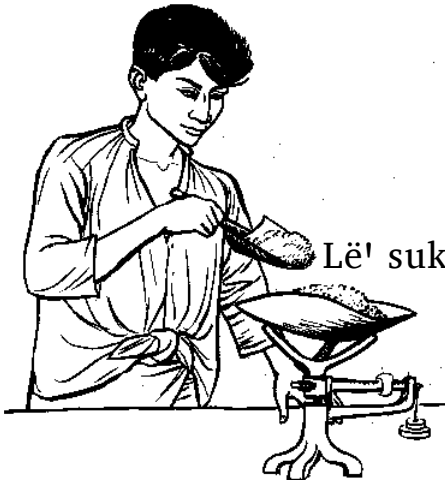
Lë' në'l **chey**.

Lë' gik nay **xia'g**.

Lë' nay **chi'g** gik.

Lë' dad **xti'x** sukr.

Lë' sukr **xbix**.

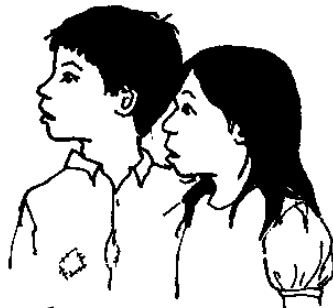
Lë' dad **xgo'l** nay.

Lë' nay **cho'l**.

Lë' minndo' **udzeb** lo me'dz.

Lë' me'dz **utseb** minndo'.

Lë' nay **xgib** lach.

Lë' lach **xdi'b**.

Lë' nay **uzo'l** gi.

Lë' gi **uyol**.

Lë' papalot **xchobnis**.

Lë' minndo' **xchobnis** papalot.

Lë' nay **xgu** nis lën gis.

Lë' nis **xiu** lën gis.

Lë' nay **szan** nkob.

Lë' nkob **xian**.

Lë' dad **xde'd** duls lo minndo'.

Lë' minndo' **xkaña** duls lo dad.

Lë' mak **ugët** mzin.

Lë' mzin **uyët**.

Lë' dad **xlan** më'd.

Lë' më'd **xdedz**.

Lë' nay **xgëdz** më'd.

Lë' më'd **chëdz**.

Lë' ndzap **xgobncha** mech.

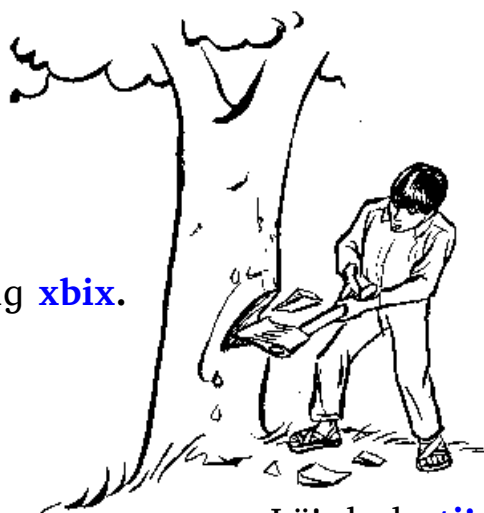
Lë' mech **xdobncha**.

Lë' ni'b **xkë** bakun.

Lë' doktor **xkë'** bakun ni'b.

Lë' yag **xbix**.

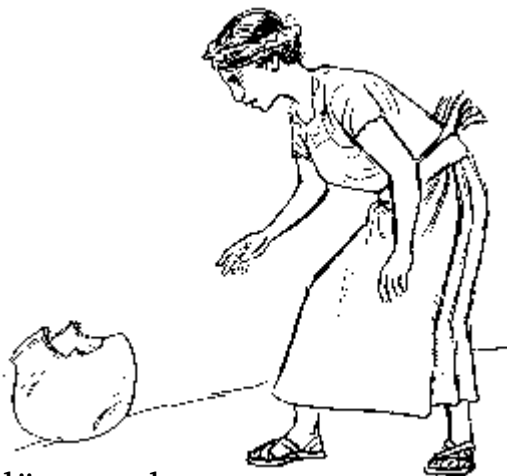
Lë' dad **xti'x** yag.

Lë' nay **sdzi'b** nis lëd nkob.

Lë' nis **xbib** lëd nkob.

Lë' nay **ugix** gis nlë' lyu.

Lë' gis ulë **uyax** lyu.

Lë' minndo' **xtop** yex.

Lë' yex **xdop**.

Lë' nay **xlo'b** ley.

Lë' ley **xlo'b**.

Lë' dimi **xgab**.

Lë' dad **xlab** dimi.

Lë' mech **ño'w**.

Lë' nay **ney** mech.

Lë' dad **uxob** xombrel lo mës.

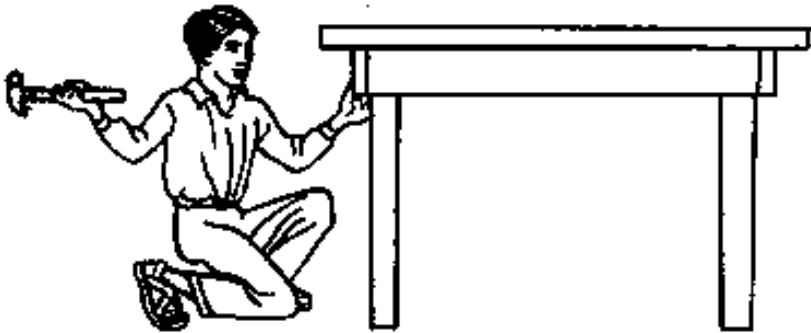
Lë' xombrel **uxob** lo mës.

Lë' nay **xche'** lo mes.

Lë' lo mes **xche'**.

Lë' klab **xgi'ts** mës.

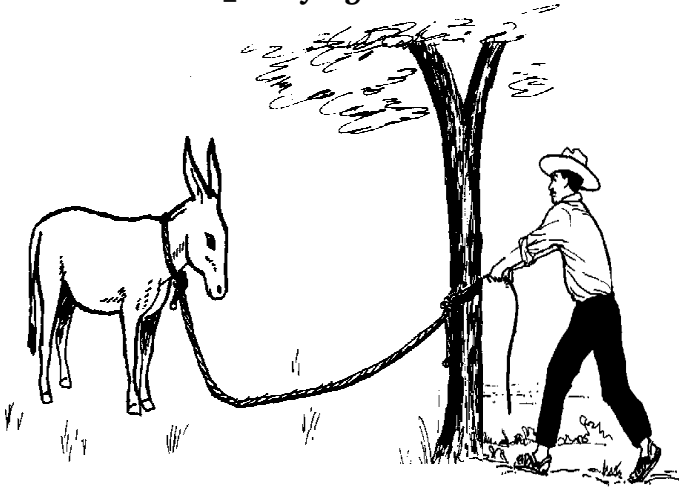
Lë' dad **xki'ts** klab mes.

Lë' dad **ugob** xombrel gik.

Lë' xombrel **udo'b** gik dad.

Lë' bur **kedu'** x̣an yag.

Lë' dad **xkedu'** bur x̣an yag.

Lë' gian **zob** lo mes.

Lë' nay **sdzo'b** gian lo mes.

Lë' dad **dze'y** nkwa'nex.

Lë' nkwa'nex **chek**.

Lë' xob **xkë** lëd gway.

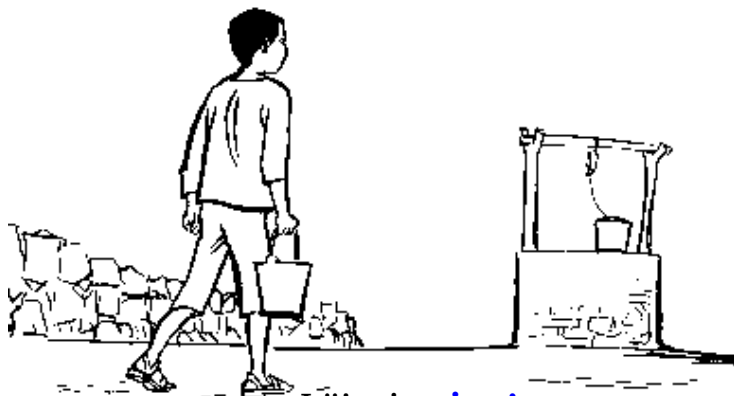
Lë' dad **xkë'** xob lëd gway.

Lë' gis **ubix**.

Lë' ni'b **uti'x** gis.

Lë' ni'b **zixi** nis zuw.

Lë' nis **ziga'** zuw.

Lë' nis **uxe'**.

Lë' ni'b **uxe'** nis.

Lë' nay **xgo'n** gik ndzap.

Lë' gik ndzap **xio'n**.

Lë' mech **ucha'ts** xob.

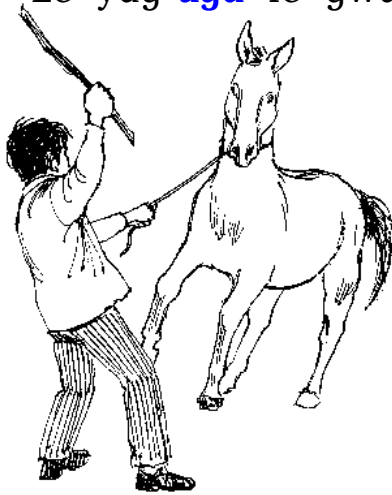
Lë' xob **ucha'ts**.

Lë' dad **xlis** yag lyu.

Lë' yag **xias** lyu.

Lë' yag **uga'** lë' gway.

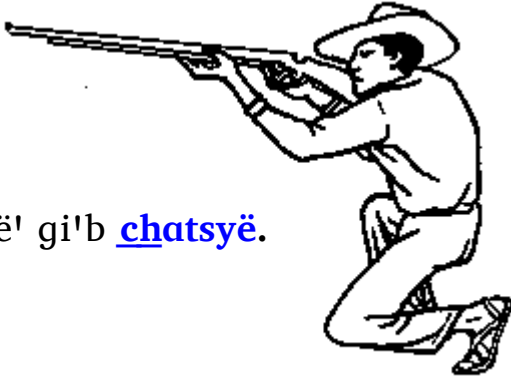
Lë' dad **ugits** yag lëd gway.

Lë' minndo **xgi'ts** pkodz.

Lë' pkodz **chats**.

Lë' dad **xgitsyë** gi'b.

Lë' gi'b **chatsyë**.

Lë' yu **uyal**.

Lë' minndo' **uxal** yu.

Lë' lëd ngid **sdzuw**.

Lë' nay **stsuw** lëd ngid.

Lë' ndzap **xgok** xab ngol.

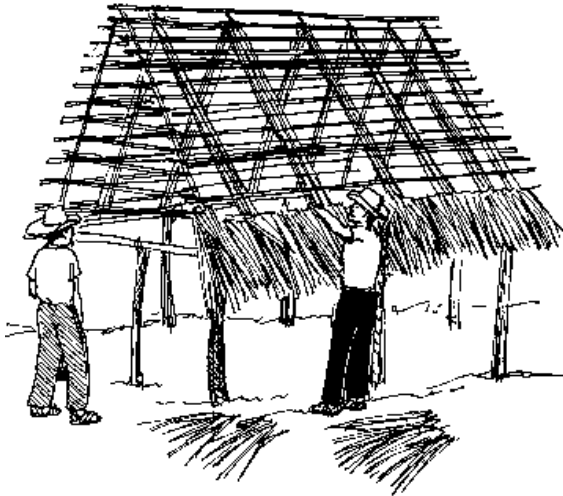
Lë' ngol **chok** xab.

Lë' dad **utsi'l** lo da.

Lë' lo da **ubi'l**.

Lë' yu **xia'**.

Lë' minn **dza'** yu.

Lë' nib **xgo'n** ndzap.

Lë' ndzap **cho'n**.

Lë' x̣idz ngon **xchi'**.

Lë' nay **xchi'** x̣idz ngon.

Lo xti'dzna chak xne'ma tib gu'n chu'nn
minn, tib gu'n chu'nn man oda tib gu'n chak
xa'la xa'la. Lo ditsë zak ine'ma...

lë' minn **ñu'nn** gu'n

ñu'nnda minn gu'n

lë' minn uyelo **uyu'nn** gu'n

lë' minn **chu'nn** gu'n

chu'nnda minn gu'n

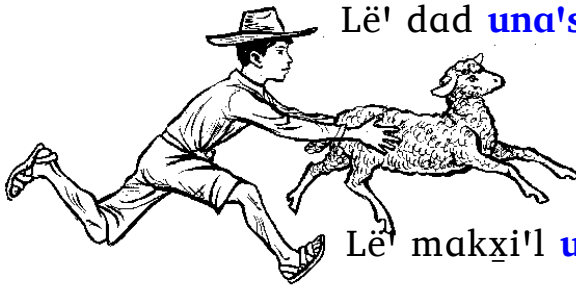
zu'nn minn gu'n

gu'n nacha **gu'nn** minn

gu'nnda minn gu'n

Gana zak gu'nnbeyma lo minn gu'nn gu'n,
sak gëpma lo minn...

bi'nn gu'n.

Lë' dad **una's** makxi'l.

Lë' makxi'l **uga'** lo dad.

Lë' dad nna's makxi'l.	Lë' makxi'l nga' lo dad.
Nna'sda dad makxi'l.	Nga'da makxi'l lo dad.
Lë' dad una's makxi'l.	Uga' makxi'l lo dad.
Lë' dad xna's makxi'l.	Lë' makxi'l xga' lo dad.
Xna'sda dad makxi'l.	Xga'da makxi'l lo dad.
Sna's dad makxi'l.	Sga' makxi'l lo dad.
Lë' dad ina's makxi'l.	Lë' makxi'l iga' lo dad.
Ina'sda dad makxi'l.	Iga'da makxi'l lo dad.
Kna's makxi'l	

Lë' dad **ukexu'** ni'b.

Lë' dad **udux** lo ni'b.

Lë' ni'b **udinxu'** lo dad.

Lë' dad nkexu' ni'b.	Lë' ni'b ndinxu' lo dad.
Nkexu'da dad ni'b.	Ndinxu'da ni'b lo dad.
Lë' dad ukexu' ni'b.	Lë' ni'b udinxu' lo dad.
Lë' dad xkexu' ni'b.	Lë' ni'b xdinxu' lo dad.
Xkexu'da dad ni'b.	Xdinxu'da ni'b lo dad.
Skexu' dad ni'b.	Sdinxu' ni'b lo dad.
Lë' dad ikexu' ni'b.	Idinxu' ni'b lo dad.
Ikexu'da dad ni'b.	Idinxu'da ni'b lo dad.
Kexu' ni'b.	

Lë' nay **ugad** xkut lo ndzap.

Lë' xkut **uyad** lo ndzap.

Lë' nay ngad xkut lo ndzap.	Lë' xkut ñad lo ndzap.
Ngadta nay xkut lo	Ñadta xkut lo ndzap.
Lë' nay ugad xkut lo	Lë' xkut uyad lo ndzap.
Lë' nay xgad xkut lo	Lë' xkut chad lo ndzap.
Xgadta nay xkut lo ndzap.	Chadta xkut lo ndzap.
Sgad nay xkut lo	Sad xkut lo ndzap.
Igad nay xkut lo	Lë' xkut gad lo ndzap.
Igadta nay xkut lo	Gadta xkut lo ndzap.
Gad xkut lo ndzap.	

Lë' minn **uka'** naranj.

Lë' naranj **uzu'w.**

Lë' minn nka' naranj.	Lë' naranj nzu'w.
Nka'da minn naranj.	Nzu'wda naranj.
Lë' minn uka' naranj.	Lë' naranj uzu'w.
Lë' minn xka' naranj.	Lë' naranj sdzu'w.
Xka'da minn naranj.	Szu'wda naranj.
Ska' minn naranj.	Ssdzu'w naranj.
Lë' minn ika' naranj.	Lë' naranj izu'w.
Ika'da minn naranj.	Izu'wda naranj.
Ka' naranj.	

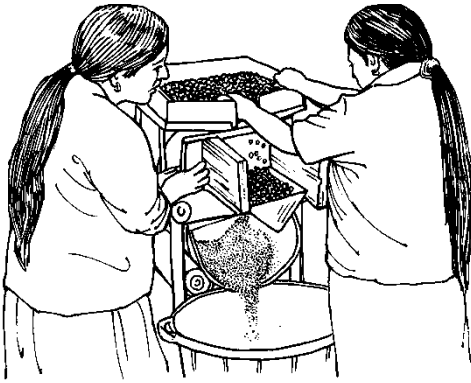
Lë' nay **xke'x** kafe.

Lë' kafe **xge'x**.

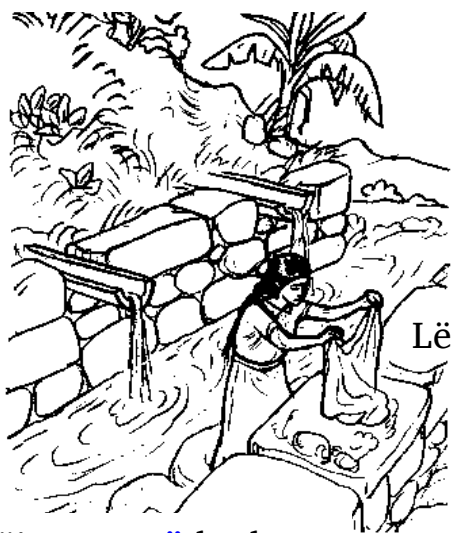
Lë' nay nke'x kafe.	Lë' kafe nge'x .
Nke'xda nay kafe.	Nge'xda kafe.
Lë' nay uke'x kafe.	Lë' kafe uge'x .
Lë' nay xke'x kafe.	Lë' kafe xge'x .
Xke'xda nay kafe.	Xge'xda kafe.
Ske'x nay kafe.	Sge'x kafe.
Lë' nay ike'x kafe.	Lë' kafe ige'x .
Ike'xda nay kafe.	Ige'xda kafe.
Ke'x kafe.	

Lë' nay **dzu'w** nē'l.

Lë' nē'l **xiuw**.

Lë' nay nzu'w nē'l.	Lë' nē'l ñuw .
Nzu'wda nay nē'l.	Ñuwda nē'l.
Lë' nay uzu'w nē'l.	Lë' nē'l uyuw .
Lë' nay dzu'w nē'l.	Lë' nē'l xiuw .
Dzu'wda nay nē'l.	Xiuwda nē'l.
Sdzu'w nay nē'l.	Sxiuw nē'l.
Lë' nay izu'w nē'l.	Lë' nē'l tsuw .
Izu'wda nay nē'l.	Tsuwda nē'l.
Kwzu'w nē'l.	

Lë' lach xdë'.

Lë' nay xgë lach.

Lë' nay ng ë lach.	Lë' lach nd ë'.
Ng ëda nay lach.	Nd ë'da lach.
Lë' nay u gë lach.	Lë' lach ud ë'.
Xg ë nay lach.	Lë' lach xd ë'.
Xg ëda nay lach.	Xd ë'da lach.
Sg ë nay lach.	Sd ë' lach.
Lë' nay k ë lach.	Lë' lach id ë'.
K ëda nay lach.	Id ë'da lach.
G ë lach.	

Lë' minn **xgë'n** lyu.

Lë' lyu **xdë'n**.

Lë' minn ngë'n lyu.	Lë' lyu ndë'n .
Ngë'nda minn lyu.	Ndë'nda lyu.
Lë' minn ugë'n lyu.	Lë' lyu udë'n .
Lë' minn xgë'n lyu.	Lë' lyu xdë'n .
Xgë'nda minn lyu.	Xdë'nda lyu.
Sgë'n minn lyu.	Sdë'n lyu.
Lë' minn kë'n lyu.	Lë' lyu idë'n .
Kë'nda minn lyu.	Idë'nda lyu.
Gë'n lyu.	

Lë' nay **xgia** ni'b nis.

Lë' ni'b **cha** nis.

Lë' nay ngia ni'b nis.	Lë' ni'b ña nis.
Ngiada nay ni'b nis.	Ñada ni'b nis.
Lë' nay ugia ni'b nis.	Lë' ni'b uya nis.
Lë' nay xgia ni'b nis.	Lë' ni'b cha nis.
Xgiada nay ni'b nis.	Chada ni'b nis.
Sgia nay ni'b nis	Za ni'b nis.
Lë' nay igia ni'b nis.	Lë' ni'b gia nis.
Ngiada nay ni'b nis.	Giada ni'b nis.
Gow nis.	

Lë' minn **xgolia'x̣ab** kafe.

Lë' kafe **xcha'x̣ab**.

Lë' minn ngolia'x̣ab kafe.	Lë' kafe ncha'x̣ab .
Ngolia'x̣abda minn kafe.	Ncha'x̣abda kafe.
Lë' minn ugolia'x̣ab kafe.	Lë' kafe ucha'x̣ab .
Lë' minn xgolia'x̣ab kafe.	Lë' kafe xcha'x̣ab .
Xgolia'x̣abda minn kafe.	Xcha'x̣abda kafe.
Sgolia'x̣ab minn kafe.	Scha'x̣ab kafe.
Lë' minn kolia'x̣ab kafe.	Lë' kafe icha'x̣ab .
Kolia'x̣abda minn kafe.	Icha'x̣abda kafe.
Golia'x̣ab kafe.	

Lë' niz **xdop**.

Lë' dad **xtop** niz.

Lë' dad ntop niz.	Lë' niz ndop .
Ntopda dad niz.	Ndopda niz.
Lë' dad utop niz.	Lë' niz udop .
Lë' dad xtop niz.	Lë' niz xdop .
Xtopda dad niz.	Xdopda niz.
Stop dad niz.	Sdop niz.
Lë' dad itop niz.	Lë' niz idop .
Itopda dad niz.	Idopda niz.
Kutop niz.	

Lë' dad **xchug** gix.

Lë' gix **xchug**.

Lë' dad nchug gix.	Lë' gix nchug .
Nchugda dad gix.	Nchugda gix.
Lë' dad uchug gix.	Lë' gix uchug .
Lë' dad xchug gix.	Lë' gix xchug .
Xchugda dad gix.	Xchugda gix.
Schug dad gix.	Schug gix.
Lë' dad ichug gix.	Lë' gix chug .
Ichugda dad gix.	Chugda gix.
Kuchug gix.	

Lë' minn **xgu** pni.

Lë' pni **xyu**.

Lë' minn ngu pni.	Lë' pni ñu .
Nguda minn pni.	Ñuda pni.
Lë' minn ugu pni.	Lë' pni uyu .
Lë' minn xgu pni.	Lë' pni xyu .
Xguda minn pni.	Xyuda pni.
Sgu minn pni.	Syu pni.
Lë' minn ku pni.	Lë' pni tsu .
Kuda minn pni.	Tsuda pni.
Gu (klu) pni.	

Lë' nay **xgwi'y** në'l.

Lë' në'l **chey**.

Lë' nay ngwi'y në'l.	Lë' në'l ñey .
Ngwi'yda nay në'l.	Ñeyda në'l.
Lë' nay ugwi'y në'l.	Lë' në'l uyey .
Lë' nay xgwi'y në'l.	Lë' në'l chey .
Ngwi'yda nay në'l.	Cheyda në'l.
Sgwi'y nay në'l.	Zey lë' në'l.
Lë' nay igwi'y në'l.	Lë' në'l gey .
Igwi'yda nay në'l.	Geyda në'l.
Gwi'y në'l.	

Se terminó de imprimir en el mes de febrero de 2020 en:
Instituto Lingüístico de Verano, A. C.
Calle 10 Norte #114, Colonia Cuauhtémoc
Santa Rosa Panzacola
C.P. 68030
Oaxaca, México